

Nefsine olan muhabbeti icab ettiren nefsin sana olan kurbiyeti ise...

İ'lem eyyühe'l-aziz! Nefsine olan muhabbeti icab ettiren nefsin sana olan kurbiyeti ise Hâlık'ına muhabbetin daha fazla olmalıdır. Çünkü nefsinden o daha karibdir. Evet senin fikrin, ihtiyarın idrak edemedikleri sendeki mahfiyat, Hâlık'ın nazarı ve ilmi altındadır.

“Nefsine olan muhabbeti icab ettiren nefsin sana olan kurbiyeti ise...”

Yakınlık Neden Sevgiyi Doğurur?

İnsan fitraten şöyle yaratılmıştır: **Gördüğünü sever, temas ettiğini sahiplenir, sürekli birlikte olduğunu kendine ait zanneder.** İşte bu yüzden der: **“Önce can... sonra canan.”**

Mesela düşün: Sürekli yanında olan birine daha çabuk ısınırsın, her gün gördüğün bir eşyayı bile sahiplenirsin. Uzaktaki değil, yakındaki kalbine daha çabuk girer. Bu adeta değişmeyen bir kanun gibidir: Yakınlık ülfeti, ülfet de muhabbeti doğurur.

Nefis Neden “En Sevilir” Gibi Hissedilir?

Nefis ise bu yakınlığın en yoğun yaşandığı yerdir. Çünkü insan onunla kesintisiz bir beraberlik içindedir; onunla hisseder, onunla düşünür, onun diliyle konuşur ve onun gözüyle bakar. Açlık hissettiğinde “ben acıktım”, üzüldüğünde “ben kırıldım” der.

Bu yüzden “ben” dediği şey çoğu zaman nefsinden ibarettir. İşte bu sebeple nefis insana gizlice şöyle telkinde bulunur: “Ben sensin... Benden başkası yok... O hâlde en çok ben sevimliyim.” Fakat burada ince ve derin bir yanılgı vardır. Çünkü yakınlık, hakikati değiştirmez; sadece algıyı etkiler. Aslında “ben” dediğin şey çoğu zaman **nefsindir.**

Bunu basit bir misalle anlamak mümkündür. **Bir çocuk, annesinden çok elindeki oyuncağa bağlanabilir.** Çünkü oyuncak elindedir, sürekli gözünün önündedir; anne ise

bazen gözünden kaybolur. Hâlbuki hakikatte oyuncak değersiz, anne ise hayat kaynağıdır. İşte insan da nefesine bu şekilde aldanır. Nefsin sürekli yanında olması, onun en kıymetli olduğu anlamına gelmez; sadece en çok hissedilen olduğu anlamına gelir.

Çünkü insan, kendisine bu kadar yakın olan bir şeyi dışarıdan değerlendiremez. Araya mesafe koyamadığı için onu tartamaz, hakikatini tam göremez ve sorgulamakta zorlanır. Böylece “yakın olan” ile “değerli olan” birbirine karışır. İnsan farkında olmadan, sadece yakın olduğu için nefisini en kıymetli zannetmeye başlar. Ama **her yakın olan, en layık olan değildir.**

Sen aslında sana en yakın olanı seviyorsun: İçinde sürekli dolaşan hissi, gelip giden hâlleri ve “ben” diye gördüğün o yakın yansımayı... Çünkü o hep seninle, hep elinin altında, hep içindeymiş gibi durur. Bu yüzden ona alışır, onu sahiplenir, hatta onu kendin zannedersin. Fakat dikkat et; o dediğin şey sabit değildir. Bir gün öyle, bir gün böyle olur. Bir an ister, bir an vazgeçer. Bazen seni yükseltir, bazen aşağı çeker.

Üstelik sen onu yönetemezsin; çoğu zaman o seni sürükler. Ve en önemlisi: O sana ait değildir. Sana verilmiş, sende gösterilen, fakat senin olmayan bir akıştır.

İşte burada ince bir kırılma vardır: Sen hakiki kendini sevmiyorsun; sadece sana en yakın görünen yansımayı seviyorsun. Ona “ben” diyorsun, ona bağlanıyorsun, onun peşinden gidiyorsun. Hâlbuki o bir gölgedir... sen gölgeye tutulmuşsun. **Asıl olanı değil, en yakın görüneni seviyorsun.**

Ve işte tam burada hakikat açılır: O hâller, o duygular, o parıltılar senin değildir; onlar sende görünen tecellilerdir. Sen bir ayna gibisin. Aynada görünen ışık aynanın olmadığı gibi, sende görünen merhamet, ilim, güzellik de sana ait değildir. Onlar Rahmân’dan, Alîm’den, Cemîl’den gelen yansımalar olarak sende görünür.

Fakat sen yönünü şaşırılmışın; tecelliyi bırakıp aynaya bağlanmışsın. Hâlbuki sevdiğin şey aslında o hâlin kendisi değil, o hâlin içindeki ilahî yansımadır. Öyleyse gölgeyi bırakıp güneşe dönmeli, aynaya değil aynada görüneye yönelmelisin. Çünkü sen fark etmeden kendinde kaldıkça, hakikatten uzaklaşırsın.

﴿؟﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ
وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ

“İnsanlardan bazıları Allah’tan başkasını O’na denk tutar ve onları Allah’ı sever gibi severler. İman edenlerin ise Allah’a olan sevgisi daha kuvvetlidir.”

(Bakara, 2:165)

“Hâlık’ına muhabbetin daha fazla olmalıdır.” “Çünkü nefsinden o daha karibdir.”

Bu hakikati Kur’ân çok açık ve sarsıcı ifadelerle anlatır. Hem Allah’ın kuluna olan **yakınlığını**, hem de kulun sevgisini **yanlış yere vermemesi gerektiğini** birlikte öğretir:

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

“Biz insana şah damarından daha yakınız.” (Kaf, 50:16)

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۚ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ

“Kullarım sana beni sorduklarında, şüphesiz ben çok yakınım. Bana dua edenin duasına karşılık veririm.” (Bakara, 2:186)

Bu ayet, bütün ölçüyü değiştirir. Evet...Eğer ölçü “yakınlık” ise, o zaman bir hakikat var ki her şeyi altüst eder: **Sana en yakın olan, nefsin değil... Allah’tır.** O hâlde sevgi sıralaması da değişmelidir: Nefsini seviyorsan onu yaratana daha çok sevmelisin.

“Hâlık’ına muhabbetin daha fazla olmalıdır.” cümlesi, önceki hakikatin zorunlu bir neticesidir. Madem insan, nefsini ona yakın olduğu için seviyor; o hâlde bu sevginin ölçüsü yeniden düşünülmelidir. Çünkü sevginin asıl sebebi yakınlık ise, bu ölçüye göre en çok sevilmesi gereken, insana en yakın olandır.

İşte burada yön değişir:

Nefis değil, onu yaratan Hâlık, sevgide en öne geçmelidir. Zira nefis sana ait değildir; sana verilmiştir. Ama Hâlık, seni var eden, seni ayakta tutan, seni her an idare edendir. Bu yüzden nefisine duyduğun muhabbet, aslında O’ndan gelmiş bir gölgedir; asıl kaynağına dönmesi gerekir. Bu cümle kalbi sarsar... Sen kendini kendine en yakın zannediyorsun. Ama hayır...

Sen kendine bile bu kadar yakın değilsin. Allah sana öyle bir yakın ki: Senin kalbine sen ulaşamazken, O ulaşır, sen içinden geçeni tam bilemezken, O bilir, en kendine

yabancılaşırken bile, O sana yabancı olmaz

“Çünkü nefisinden o daha karibdir.” ifadesi ise bu hükmün en sarsıcı delilidir. İnsan kendini kendine en yakın zanneder. “Ben kendimi herkesten iyi bilirim” der. Hâlbuki bu doğru değildir. Çünkü insan, kendi içindeki nice şeyi bilemez; kalbine ansızın gelen duyguların, zihninden geçen düşüncelerin, derininde saklı eğilimlerin çoğuna nüfuz edemez. Kendine bile bu kadar yabancı olan bir insan, nasıl olur da kendine en yakın olduğunu iddia edebilir?

Allah ise insanın bilmediğini bilir, göremediğini görür, fark etmediğini kuşatır.

Kalbinden geçen bir hissi, henüz dile gelmeden bilir; bir niyeti, daha oluşmadan görür. Onun ilmi, insanın kendisine olan bilgisinden daha yakındır. Onun nazarı, insanın kendi nefisine bakışından daha derindir. Bu yüzden “karibdir” ifadesi, bir mesafe yakınlığı değil; bir ilim, ihata ve kudret yakınlığıdır.

İşte bu hakikat anlaşılınca, sevginin yönü değişir. İnsan anlar ki: Kendine yakın sandığı nefis bile ona tam ait değilken, ona her hâliyle en yakın olan Rabbidir. O hâlde nefisine verilen muhabbet, asıl sahibine yönelmelidir. Çünkü hakiki yakın olan O’dur ve hakiki sevgi de ancak O’na layıktır.

Gafletin Sessiz İşgali

İnsan gafildir... ama çoğu zaman gafletinin farkında bile değildir. “Allah aklına bile gelmez” zaten mesele tam da budur. Çünkü kalp boş kalmaz. Allah hatırlanmayınca yerine mutlaka başka şeyler yerleşir: dünya dolar, nefis konuşur, dertler büyür, hesaplar çoğalır, arzular kabarır. Yani sen aslında düşünmüyor değilsin... sadece yanlış şeyleri düşünüyorsun. Zihnin dolu, kalbin meşgul; ama yön yanlış.

Ey nefis... Sen Allah’ı hatırlamıyorsun diye O senden uzak değildir. Sen unutuyorsun... ama O seni unutmuyor. Sen bakmıyorsun... ama O sana bakıyor. Sen dönmediğin için uzaklık hissediyorsun. Hâlbuki aradaki mesafe, O’nun uzaklığından değil; senin yüz çevirişindedir.

Öyleyse kendini zorlamaya çalışma, büyük adımlar atmaya kalkma. Sadece yönünü değiştir. Koşmana gerek yok **dönmen yeter.**

Evet senin fikrin, ihtiyarın idrak edemedikleri sendeki mahfiyat, Hâlık’ın nazarı ve ilmi altındadır.

Bu cümle, insanın kendine dair zannını yıkan derin bir hakikati gösterir. İnsan çoğu zaman kendini bildiğini zanneder; “ben böyleyim”, “şunu istiyorum” der. Hâlbuki bu, sadece yüzeydir. Çünkü insanın fikri de ihtiyarı da sınırlıdır; idraki her şeyi kuşatamaz.

Oysa insanın içinde, kendisinin bile fark edemediği nice gizli hâller vardır. Bir his doğar, sebebi bilinmez; bir sıkıntı çöker, kaynağı bulunmaz; bir arzu belirir, nereden geldiği anlaşılmaz. İşte bunlar “mahfiyat”tır. Yani insan, kendi iç dünyasında bile tam bir açıklığa sahip değildir.

Fakat insana gizli olan bu hâller, Allah’a gizli değildir. O, insanın sadece dışını değil; en derinini, en saklısını da bilir. Daha düşünce oluşmadan, kalpteki meyil belirir belirlenmez O’nun ilmindedir. İnsan kendinden saklasa bile, O’ndan saklayamaz.

İşte bu yüzden bu cümle kalbe bir yön çizer. Der ki: “Sen kendini tam bilemezken, seni her hâlinle bilen bir Rabbin var.” O hâlde insan, kendine değil; kendisini en iyi bilene dayanmalı, ona yönelmeli ve ona güvenmelidir.

insan sadece ruhen değil, beden de kendine tam vakıf değildir.

Çünkü insan sadece ruhen değil, beden de kendine tam vakıf değildir. Kendi vücudunda bulunan organların çoğunun yerini bile tam olarak bilmez. Kalbinin tam konumunu, karaciğerinin sınırlarını, böbreklerinin şeklini çoğu insan açıkça tarif edemez. İçinde taşıdığı sistemin haritasına bile hâkim değildir.

Daha da ötesi... İnsan hücrelerinden tamamen habersizdir. Her an vücudunda milyarlarca işlem gerçekleşir: Hücreler bölünür, kan dolaşır, sinirler sinyal taşır, hormonlar dengelenir

Ama insan bunların hiçbirini doğrudan hissetmez, yönetmez, hatta çoğunu bilmez bile. Kalbi atarken sen çalıştırmazsın. Miden sindirirken sen idare etmezsin. Hücrelerin yenilenirken senin bir müdahalen yoktur. Yani sen, bedeninde olup bitenlerin çoğuna **ne hâkimsin ne de haberdarsın.**

İşte bu da bir “mahfiyat”tır: **Bedende gizli olan, insana kapalı olan sırlar...**

Fakat bütün bu gizliliklere rağmen, Hâlık’ın ilmi bu âlemin tamamını kuşatır. Sen kendi bedeninin içinde kaybolmuşken, O senin hücrelerine kadar nüfuz eden bir ilimle seni bilir. Sen organlarının yerini karıştırırken, O her zerreyi yerli yerinde tutar. Sen içindeki sistemin nasıl işlediğini anlayamazken, O her an o sistemi ayakta tutar.

Bu noktada insanın aczi daha açık görünür: Sen kendine ait sandığın beden bile hâkimi değilsin... Ama onu idare eden, işleten ve koruyan bir kudret var.

İşte bu yüzden “Hâlık’ın nazarı ve ilmi altındadır” ifadesi sadece manevî bir hakikat değil; aynı zamanda maddî bir gerçektir. Senin iç âlemin de, beden de, en küçük hücrene kadar O’nun ilmi ve nazarı altındadır. Bunu fark eden insanın kalbinde şu düşünce doğar: “Ben kendimi bile bu kadar bilemezken, beni hücre hücre bilen bir Rabbin var.”

Ey nefis... neyle övünüyorsun? Seni sana yakın diye mi seviyorsun? Bu ne büyük aldanış...

Eğer davanda sadıksan kendini değil, Rabbini sevmelisin. Çünkü O sana senden bile daha yakındır.

Sen dediğin şey, bir an gülen, bir an dağılan, bir an isteyen, bir an pişman olan bir gölgeden ibaret. Kendini bile tanıyorsun. İçinde kopan fırtınaların sebebini bilmiyorsun. Bir hissin nereden doğduğunu çözmiyorsun. Daha kendine bu kadar kapalı iken, nasıl kendini merkeze koyuyorsun?

Sende görünen güzellik, ilim, merhamet... senin değil; sende tecelli eden bir emanettir. Sen bir aynasın; gösterirsin ama sahip değilsin. Ama sen aynayı seviyor, aynada görünene yönelmiyorsun. İşte aldanişın burada.

Senin idrak edemediklerin de O'nun nazarı altındadır. Sen henüz düşünceyi kuramamışken, O bilir. Kalbinde daha şekillenmemiş bir meyil, O'nun ilminde açıktır. Sen kendinden saklarsın, ama O'ndan saklayamazsın. Sen kendinden habersizsin ama O senden haberdar.

Şimdi söyle ey nefis: Sen kendine bu kadar yabancı iken, bu sevgi neyin nesi? Kime bu muhabbet? Yanlış yere akıyorsun... Kendine verdiğin değeri, seni var edene vermiyorsun.

Bir gölgeyi tutmuşsun, güneşi bırakmışsın. Yeter artık... Kendine dönmekten vazgeç. Kendini sevmekten vazgeç. Kendini merkeze koymaktan vazgeç.